

USUTEADUSLINE AJAKIRI

AKADEEMILISE USUTEADLASTE SELTSI
VÄLJAANNE

Vastutav peatoimetaja: **H. B. Rahamägi**

Ajakirja toimkond: H. B. Rahamägi (esimees), J. Köpp, O. Sild,
S. Aaslava, H. Masing, J. Taul, J. Sellio, E. Teppan (korrektor),
K. Valdmann (asjaajaja).

Sisukord :

	lk.
H. B. Rahamägi: Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi XIII aasta-päevaks	33—35
M. Morats: Oxfordliikumine	35—53
Hugo Masing: Eestlaste usulisi eeldusi ja nende tähendus teo- loogiale	54—60
Varia: H. B. Rahamägi: Mõned andmed Usuteaduskonnast. — Andmeid O. Virkhausi kapitali kohta. — Uusi raamatuid . . .	61—62
Usuteaduslikke oskussõnu	63—64

Tartus, 1934

AKADEEMILISE USUTEADLASTE SELTSI KIRJASTUS

Usuteadusline Ajakiri

Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi väljaanne

Vastutav peatoimetaja: H. B. Rahamägi

VI aastakäik

1934

№ 2

Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi XIII aastapäevaks.

Usuteaduslise Ajakirja käesolev number ilmub just Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi XIII aastapäevaks. 19. aprillil 1934. a. astub A. U. S. neljateistkümnendasse aastasse; kinnitati ta ju 19. aprillil 1921. aastal Ülikooli Valitsuselt.

Akadeemiline Usuteadlaste Selts kutsuti ellu usuteadlaste eestlaste poolt usuteadusse süvenemise ja usuteaduse arendamise mõttes, silmas pidades iseäranis meie kodumaad ja rahvast. Seltsi struktuuris võeti ette muudatusi möödunud aastal, kusjuures laiendati seltsi tegevusala, tähendati üksikasjaliselt tema eesmärk ja laiendati osavõtjate ring. Möödunud, 1933. a., andis välja A. U. S. esmakordselt ka Usuteaduslist Ajakirja, pärinult selle Usuteaduskonnalt.

Akadeemilisse Usuteadlaste Seltsi on juba koondunud paljud usuteadlased eestlased. Aga kaugelt veel mitte kõik! Kuid see usuteadlaste koondumine ainumasse usuteadlaste teaduslikku koondisse peaks sündima absoluutselt, see tähendab: keegi eesti usuteadlastest ei tohiks jääda seisma väljaspoole, vaid astuma A. U. S-i.

Mitte, et olla liikmete nimekirjas. Küll, et ühes töötada. Kui Coccejus oma summa theologiae's ütleb: „*Θεολόγος ἐστὶ ὁ τὸν θεὸν ἐκ θεοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ εἰς δόξαν αὐτοῦ λέγων*“ siis on väljendatud sellega usuteadlaste suur ülesanne ja ühtlasi ka nende vastutus omas ajas ja omas ümbruses. Koonduka, liituda, ühiselt töötada, ühiselt luua Jumala ees ja ütelda sõna Jumalast Jumalalt eneselt Jumala auks! Iseäranis peaks A. U. S-ilt väljaantav Usuteadusline Ajakiri olema kohaks, mis aitab igapidi asendada usuteaduslikku loovat tööd meie juures, kandes kokku esialgu kas või ainult kive ja kilde pärastisteks suuremateks kokkuvõteteks ja ehitusteks. Ühegi usuteadlase laualt ei peaks tema puuduma. Ka

just siis, kui oleme sellest ajakirjast harjunud eestlase viisil leidma kõigepealt ja ainult puudusi. Arvustajatelt ootame seda suurema õigusega kaastööd, abi, käte külgepanekut! Olgu Usuteadusline Ajakiri sidepidajaks meie usu-teadlaste peres.

Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi senisest tööst on ilmunud mõned ülevaated: nii „Üliõpilaslehe“ Akad. Usuteadlaste Seltsi erinumbris (15. V 1926. nr. 6) viiendamaks aastapäevaks; aruannetes viiendamaks (19. IV 1926. a.) ja kümnenendamaks (19. IV 1931. a.) aastapäevaks¹⁾; siis veel Usuteaduslises Ajakirjas 1933. aastal²⁾. Akadeemiline Usuteadlaste Selts kavatseb edaspidi järjekindlalt teatada omast elust ja tegevusest oma ajakirja veergudel selles mõttes, et kõik meie usuteadlaste teaduslikust tööst huvitatud ringid tuleksid hea nõuga ja tööga seda täiendama ja asendama, mitte aga ei jääks ainult arvustajatena seisma kõrvale, rääkimata ebakristlikust parastamisest tehtud vigade puhul.

Möödunud, kolmeteistkümnendamal aastal, pidas A. U. S. oma traditsioonilise tutvunemisõhtu sügissemestri alul ja vilistlaste ja seltsi liikmete ühise koosoleku ning koosviibimise jaanuari kuus. Lisaks endistes aruannetes nimetatud referaatidele ja ettekannetele on tulnud 1933. a. II semestrist alates: „Vana Testamendi tähtsus ka eestlasile“ (mag. H. Masing); „Piibli ja vaimulikust keelest (lekt. Joh. Aavik); „Palve mõiste dialektilises teoloogias“ (stud. E. Uiho); „Teoloog ja hingekarjane“ (prof. E. G. Gulin); „Vaimuliku ameti probleeme Lundi konverentsil“ (stud. E. S. Teppan); „Vändra Pätsu laul ja nooreestlus auks eestlasele ja ka usuteadlasile“ (stud. Fr. Krillo); „Eestlase eeldused teoloogiliseks tööks“ (mag. H. Masing); „Miks ei kohelda okkultismi teadusena“ (stud. E. Hindrikson); „Oxfordliikumisest“ (2 ettekannet, stud. M. Morats); „Teoloog“ (prof. H. B. Rahamägi); „Riik ja kirik“ (prof. H. B. Rahamägi); „Müstiline ja ratsionaalne joon judaismis“ (prof. N. L. Gulkovitš).

¹⁾ „Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi kümme aastat“. Akad. Usut. Seltsi kirjastus, Tartu 1931. a., 24 lk.

²⁾ Usut. Ajakiri 1933. a., nr. 2, lk. 56—62: „Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi tööst teise aastakümne alul“ ja nr. 3, lk. 93—95: „Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi tegevusest 1933. a. I semestril“.

Akadeemiline Usuteadlaste Selts on möödunud aasta jooksul märksa kasvanud. 1933. a. alul oli temal liikmeid 56; aasta lõpul 137; nüüd, aastapäevaks: 7 õppejõudu, 29 usuteaduskonna lõpetanud usuteadlast ja 101 usuteaduse üliõpilast, kokku 150 tegevliiget. Peale selle 23 toetajaliiget ja vilistlaskogus 48 vilistlast.

Olgu siinkohal veel nimetatud, et Akadeemiline Usuteadlaste Selts kaotas surma läbi möödunud aruande aastal oma lugupeetud ja armsad vilistlased piiskop Jakob Kuk'e ja õpetaja J. Jürgensoni.

Konkreetselt ütleksin Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi 14. aastaks loosungina: 1) arendagem oma ajakirja; 2) äratagem huvi suuremas ringis usuteadusliku töö ja selle töö toetamise vastu.

H. B. Rahamägi, A. U. S-i esimees.

Oxfordliikumine.

M. Morats.

Kirjandust ja lühendusi.

- B = Emil Brunner, Meine Begegnung mit der Oxford-Gruppenbewegung. Druck von Friedrich Reinhardt, Basel, 1933.
- C = David Cairns, Guidance in the Oxford Groups. The Student World, 1933, Nr. 4.
- CP = A. v. Cramon-Prittwitz, Was ist eigentlich die sogenannte neue Gruppenbewegung, Arnolds-mühle, 1933.
- C = Ermatinger Tagebuch. Stimmen zur Gruppenbewegung in Deutschland und in der Schweiz. August 1932. Leopold Klotz Verlag, Gotha, 1932.
- L = J. F. Laun, Unter Gottes Führung. Zeugnisse religiöser Erneuerung moderner Menschen. Leopold Klotz Verlag, Gotha, 1931.
- N = J. Negro-Vyssotsky, Parisi uue usulise ärkamise tähe all. Postimees, 1933, nr. 219.
- O = E. O., Oxfordliikumisest. Usuteadl. ajakiri, 1933, nr. 3.
- P = H. Pöld, Oxfordliikumisest. Eesti Kirik, 1933, nr. 16/17.
- R = A. J. Russel, Nur für Sünder. Autorisierte deutsche Ausgabe. Leop. Klotz Verlag, Gotha, 1933.
- S = Paul Le Seur, Von der neuen Oxford-Gruppen-Bewegung. Leop. Klotz Verlag, Gotha, 1933.
- W = W. L., Die neue Oxford-Bewegung. Allgemeine Evangelisch-Lutherische Kirchenzeitung, 1933, Nr. 7.

Numbrid eelmiste lühenduste järel tekstis tähendavad vastavate teoste või ajakirjade lehekülgi.

I. Nimi.

Oxfordliikumise nime all esineb olevikus sügav ja paljulevinud usuline ärkamisliikumine. Nimi iseenesest pole küllalt eristav, sest Oxfordi nimega on seotud ka endisi usulisi liikumisi. Saja aasta eest läks välja Oxfordist anglokatoliiklik-kõrgekiriklik liikumine, mis kannab ka oxfordliikumise nime, ja a. 50 tagasi oli jälle oxfordliikumine, mis mõjustas saksa osadusliikumist¹⁾. Olevikus esinevat liikumist määravad ära lähemalt teised nimetused: Oxford-rühmade liikumine, rühmliikumine (Group Movement), oxford-rühmad (Oxford Groups) või ka lihtsalt rühm. Sõna „rühm“ näitab üht joont liikumises: tööd rühmades. Oxford on liikumise tähtsamaid levimispunkte. Oxfordliikumiseks olevat seda nimetatud esiteks Lõuna-Aafrikas, sest et Oxfordi üliõpilased olid sääl selle esimesed kandjad. Et ta sääl astus esimest korda suure avalikkuse ette, sai nimi üldiselt tuttavaks²⁾.

II. Algus ja levimine¹⁾.

Liikumine sai alguse Frank Buchman'i läbi, kes sündis a. 1878 Põhja-Ameerika Ühendriikide Pennsylvania osariigis Pennsburgis. Kaks viimast nime on moodustatud kuulsa kveekeri ja kolonisaatori William Penn'i nime järele, kuid Fr. Buchman pole kveeker vaid luterlane, päritolult Šveitsi sakslane. Frank ristiti lapsena ja hiljem konfirmeeriti, ilma et tal selle juures oleks olnud erilist, esiletõstmist vajavat usulist elamust⁴⁾. Usuteadliku hariduse sai ta tõsiluterlikus⁵⁾ Mühlenbergi nimelises kolledžis, kust talle hiljem, 1926. a., anti teoloogia audoktori aste. 1902. a. lahkus ta Mount-Airy luterlisest teoloogia-seminarist Philadelphias, et stuudiumi jätkata Westminsteri kolledžis Inglise Cambridge'is. Sellele järgnes tegevus sisemisjoni alal Saksamaal. Ta töötas Bodelschwinghi juures Bethelis ja saatis teda mõnedel reisidel, kust sai kustumata muljeid, mis olid põhjapaneva tähendusega eriti ta hingehoiu isikulisele laadile. Ta külastas „Rauhe Haus'i“ Hamburgis, Johannese asutust (Johannisstift) Spandaus, oli Neuendettelsaus, samuti ka Gnadenthals ja Kaiserswerthis. Ta õppis Stöcker'ist ja Le Seur'ilt ning jõi seega sotsiaalse kristluse parimaist allikaist.

Kodumaale tagasi pöördunud, sai ta õpetajaks luterlises koguduses, mille ta asutas ühes Philadelphia suvilate eeslinnas.

1) S 2. 2) CP 3. 3) L 187—203. 4) R 53. 5) P 130.

Siin asutas ta Ameerikas esimese luterlise võõraste kodu (hospitsi) ja hiljem sai luterlise settleменти (haridusliku töö rühmad vabrikutöölise seas ¹⁾) noorte kodu majajaks. Siinse tegevuse ajal juhtus midagi, mis niihästi iseloomustab ta õilast karakterit kui ka näitab, et ta oli veel — nagu kahjuks mõnigi kristlane — kinni inimlikkustes, mis takistasid Kristuse jõu täit mõjumist tema läbi. Ta oli õnnistusrikkalt töötanud noorte hulgas, viinud mõnegi usule Kristusse, kaotas aga selle jõu, kui sattus vastollu noortekodu valitsus-nõukoguga. Viimane tahtis vähendada annuseid kehvadele noortele. Buchman uskus, et see on täiesti ühendamata Kristuse Vaimuga. Et ta ei saanud läbi viia oma seisukohta, andis ta kibestunult koha käest ja läks Inglismaale, kus ta Keswick'is a. 1908 otsis rahu oma hinge. Säälsündis nüüd see, mis sai õnnistuseks temale ja tuhandele.

Kui ta ühel pühapäeva õhtupoolikul külastas koosolekut väikeses maakirikus, siis keegi jutlustas sõna ristist suures lihtsuses ja jõus. Buchman ise jutustab:

„Ma olin sel ajal väga õnnetu. Ma ei tahaks öelda meeleheitlik, aga väga rahutu. Mu vaimus kääris ving mõnede religioossete inimeste (just nende mainitud valitsus-nõukogu meeste) vastu. Ma tundsin, ma võisin õigusega süüdistada neid mehi kõvasüdamluses ja ihnuses, sest mulle näis, nagu oleks nad ikka püüdnud takistada mind ja minu tööd. Ja ometi oli mu rahutuse peapõhjuseks see äratundmine, et mu oma süda oli süüdi kolmes asjas, mis sääls kinni olid kui tihe mass ja takistasid õndsust, mida ma lootsin kogeda ja tahtsin anda teistele: isekus, uhkus, pahameel. Need kolm asja istusid mul veres, ma ei võinud neist lahti saada. Ja ometi teadsin ma, et niikaua kui nemad sääls, mu parem ise ei võinud tegutseda nagu ta seda pidi. Mõeldagu: isekus, uhkus ja pahameel, ning ma nimetasin end kristlaseks ja tahtsin teha teisi inimesi kristlasteks! Nii istusin ma selles kirikus ja kõne ajal nägin ma korraka kui visioonis risti valgavat mingisuguses kauguses minust, ning minu ja Ristilöödu vahel oli lai ja sügav kuristik. Samal silmapilgul olin ma teadlik selles, et selle kuristiku võis sillata ainult Ristilöödu ise. Ja kuna ma selle ära tundsin, kadus kaos mu vaimus. Ei olnud enam kõhklemist, ei tahte lõhet, ei läbikaalumise ega vastolu tunnet. Tugeva tunde laine lõi üles mu sisemuse sügavustest ja kiskus mu hinge

---

¹⁾ P 130.

otsekui kõigest isekusest ja kandis ta üle kuristiku risti alla. Sääl viisin ma täide andumuse jumalikule tahtele. Sääl kaotasin ma kõik rõhutatud-oleku ja abituse tunde. Ainult üht tunnet mäletan ma selgesti: mul oli, just kui tuksataks järsku läbi minu tugev eluvoog ühel ajal mu andumusega. See kõik oli silmapilgu asi, mu vaimu näo liigutus, inimlike silme eest varjul. Mulle tuli meelde laulusalm:

Kui vaatan imeristile,
Mis piinapuu Auissanda,
Siis oma kasu kahjuks saab
Ja oma uhkust põlgan ma.

Sääl teadsin ma korraga, et ma pean jälle hääks tegema tehtud ülekohtu. Sellepärast ma otsustasin kirjutada kuus kirja noile mehile Ameerikas, kelle vastu ma tundsin toda vingu, tunnistada neile oma pahameelt ja paluda nende andestust. Kui see oli möödas, jäi sügava vapustuse, ühtlasi aga ka suure vabastuse ja kergenduse tunne ning ma olin teadlik selles, et minuga oli sündinud vägev muutus. Tulnud tagasi koju, kirjutasin ma kohe kirjad ja jutustasin siis teelauas oma vastuvõtjaile, mis oli juhtunud minuga. Ma jutustasin selle elamuse üsna lihtsate sõnadega ilma erilise erutusega, aga ometi inimese rõõmu väljendusega, kes teinud tähtsa leiutise. Perepoeg, kes õppis Cambridge'is ja oli vaheajal parajasti kodus, kutsus mind seepäale jalutuskäigule. Me matkasime mõne tunni jooksul ümber järve ja üliõpilane ütles mulle, et ta ei olevat seni palju hoolinud religioonist ega veel iialgi kohanud kristlast, kes oleks valmis olnud tunnistama avalikult oma pattu ja jälle hääks tegema. Ma vastasin talle seepäale, et ainult siis võib alles hoida teadvuse Jumala ligiolekust oma südames, kui see puhas on kõigest patust, disharmoonilise mineviku igast jäljest. Ja veel enne kui jalutuskäik lõppes, oli noor üliõpilane annud oma südame Kristuse kätte. See oli noist lahkkelidest saadik esimene kord, et ma võisin viia jälle inimese Kristuse juurde.

Sel kogemusel oli määrav mõju mu elule. Ta õpetas mind, et on võimata uhkel südamel — kui vooruslik ta ka iganes oleks — sisse minna armastuse riiki, et on patt kõik, mis meid lahutab Jumalast või kaasinimesest, ja et ei jatku patu kõrvaldamiseks, seda vihata ja maha jätta, vaid et peab seda ka üles tunnistma ja hääks tegema. Ma olin läbi teinud muutuse ja võisin olla töö-

riistaks viia teisi sellele muutusele. Sellele tööle pidi olema pühendatud mu elu.“

Uue inimesena läks Buchman a. 1909 Ameerikasse tagasi, kus John Mott soovitas teda Pennsylvania riigi ülikooli (R 213—232) juurde, et sääal aidata lahendada pinevusi üliõpilaste ja õppejõudude vahel ning tõsta akadeemilise elu sügavale langenud kõlblat tasapinda. — Kuna ka selles töös ilmnes pärastisele liikumisele iseloomulikke jooni, siis olgu siin toodud mõned üksikasjad.

See ei olnud kerge töö. Üliõpilased suhtusid eemalehoidvalt. Frank kaalus oma uut raskt ülesannet. Ülikool tuli võita Jumalale. Et see korda läheks, pidi sündima ime. Ta palus¹⁾ juhatuse saamiseks ja vaikimises sai ta kolm nime: 1) Bill Pickle, alkoholi salakaupleja, 2) keegi väga haritud ja armastatud üliõpilane ja 3) ülikooli dekaan, vabamõtleja. — Frank ja mainitud üliõpilane said sõpradeks. Kalduvusest eetilisele süsteemele tunnistas üliõpilane end kord kungfutselaseks. Tema üllatuseks Frank võttis teda tõsiselt ja ütles väljakutsuvalt, et kui kungfutseism on hää temale, siis peaks ta seda olema ka teistele. Ta võiks proovida oma veende jõudu teatava varga pöörmiseks. Üliõpilane võttiski väljakutse vastu. Ta sai kolmekuulise tähtaja, et proovida oma kungfutseismi. Noor otsekohene inimeste-sõber külastas varga perekonda nädalast nädalasse, oli hää ta naise vastu ja tegi kingitusi lastele. Tähtaja möödumisel tuli üliõpilane Buchman'i juurde tunnistusega, et ta on kaotanud. „Ma ei või midagi saavutada,“ ütles ta, „mida rohkem ma annan, seda rohkem nad tahavad saada“.

„Tal ei olnud tagajärge, sest ta katsus lahendada sotsiaalset probleemi Kristuseta,“ ütleb Frank, „ja ta tegutses ainult päälispinnaga, selle asemel, et käsitada põhipahet“²⁾.

Nüüd oli kungfutselane nii kaugel, et oli valmis proovima Franki plaani.

„Mis on siis minu plaan?“

„Ma oletan, et Teie selle üle paluda tahate?“

Frank pani nüüd ette, et nad pärast äpardumist vargaga, kes ju nüüd vangis istus, paluksid Bill Pickle'i eest, kes oli vaba ja ülielav. Üliõpilane nõustus.

„Hää küll, paluge Teie!“ ütles Frank, kes just tahtis viia

---

¹⁾ R 214—215. ²⁾ R 217.

üliõpilase nii kaugele, et see ise paluks. Et see aga oli ateist, palus ta üsna lihtsalt:

„Oh Jumal, kui on olemas Jumal, aita meid teiseks muuta Bill Pickle ja ta perekond.“

Järgmise päeva õhtul Frank ja üliõpilane kohtasid linnas Bill Pickle'i, kes oli joobnud. Üliõpilane arvas, et olles palunud Bill Pickle'i eest, peaksid nad nüüd ka midagi tegema tema hääks. Buchman'ile polnud see nii lihtne, sest ta ei võinud teada, kuidas Bill suhtub temale lähenemisel, kuna ta töötas ju Billi vastu üliõpilaskonnas. Sellepärast läks ta ettevaatlikult tagantpoolt Billi juurde, pani oma käe ta käsivarrele ja — kuna tast järsku tuksatas läbi mõte: Ütle talle tungivaim sõnum, mis sul on anda — ütles ta: „Bill, meie oleme Teie eest palunud.“ Üllatuseks Bill ei tõuganud ära seda lähenemist, sai nähtavasti liigutatud ja ajas mõistlikku juttu, mis lõppes kokkuleppega, et mõlemad härrad külastavad Billi tema kodus teataval ajal. Billi mitte väheseks imestuseks nad külastasidki teda; tutvuneti üksteisega, ilma et religioonist oleks enam räägitud. Aga ta usuline nälg oli äratatud. Tal oli sügav igatsus osaduse järele mõlema sõbraga, kes tema eest palvetasid.

Tähelepanuväärt muutus sündis ka üliõpilasega. Billi uue käitumise läbi sai ta aru, et Jumal tõesti kuulda võtab palveid, ja ta jättis ära oma palves ettevaatliku klausli „kui Jumal olemas on.“ Ta andis oma elu Kristusele.

Mõni aeg hiljem mõlemad härrad kohtasid Billi uulitsal, ja see imestas Buchman'i uue kübara üle, mis äratanud tema erilist tähelepanu. Tabades momenti, Buchman pakkus oma kübara Billile kingituseks tingimusel, et Bill tuleks rahvusvahelisele kristlike üliõpilaste konverentsile Torontosse. Bill nõustus. Seda kuulis ülalmainitud dekaan, kelle majas Billi tütar oli teenijaks. Dekaan pidas Billi reisi vastuseks oma naise, veendunud kristlase, palveile ning pakkus omalt poolt Billi reisiraha.

Buchman'ile oli kauge reis eriti väärtuslik, sest selle läbi sai Bill kauemaks ajaks tema mõju alla. Bill oli Buchman'i küllaline ja nii teda ka koheldi, s. o. nad olid koos mitte ainult hotellitoas, vaid Buchman esitles Billi ka selleaegsele president Roosevelt'ile. Nii omandas ta küllaldaselt mõju Billi üle, et suutis teda veenda, tulla juba esimesel õhtul avamiskoosolekule, selle asemel, et minna kuhugi mujale. See sai aga otsustavaks Billi edasisele elule. Sest sääli tabas teda Jumala sõna kellegi neegri suust. Billi uuesti-

ärkav usuline huvi tõusis veel rühma koosolekul hotellis. Bill pöördus. Ta sai konverentsi suurkujuks, imeks, mis teeb unustamatuks seesuguse konverentsi. Bill jäi kindlaks kiusatuste vastu teda tagasi võita endisele elule. Jäi kindlaks ka kodulinna omaste ja tuttavate hulgas. Võib omale ette kujutada, kuidas niisuguse kurikuulsa alkoholisalakaubitseja pöördumine karskusele ja evangeeliumi jutlusele äratas tähelepanu ja oli näiteks tervele ülikoolile, et Kristus imet teeb veel tänapäev. Ka vabamõttele dekaan tuli usule, sai Pickle'i perekonna sõbraks ja hakkas isiklikult tooma Kristuse juurde üliõpilasi, keda ta enne oli võõrutanud kristlusest. Kolme aasta jooksul tõusis ülikooli juures piiblitundidel käijate arv 1200 peale ja ülikooli kogu kõlblas elu tõusis.

1915. a. Buchman lahkus Pennsylvania ülikooli juurest ja reisis isiklikes evangelistilises töös läbi India, Korea ja Jaapani. 1916. tuli ta tagasi ja sai Connecticuti osariigis Hartfordi teoloogilise seminari dotsendiks. 1917—1919 oli jälle Kauges Idas ja temaga ühes Scherry Day, kes praegu on ta parimaid kaastöölisi.

Nende aastate jooksul omandas ta selguse oma töö põhimõttest isikuliseks kristluseks, mille suhtes ta on veendunud, et maailm vajab seda tänapäev kõige enam. Ühes sel ajal kirjutatud kirjas väljendas ta selle kohta järgmiselt: „See (nimelt isikulise evangelisatsiooni) põhimõte on oluline kristlusele nagu igale tõsi-
sele edule. Kõige inimliku tegevuse võõrdumine isikust tähendab oleviku suurimaid raskusi. Me peame sellepärast ärielus, kasvatuses kui misjonitöös tagasi pöörduma Jeesuse fundamentaalsele põhimõttele, otsida isikulist kokkupuutumist üksikini mesega.“

Peale selle ilmnas väärtuslikuna anda inimesile võimalus usuliselt väljenduda täiesti tagasihoidmatult. Harilikud konverentsid näisid selleks ebakohastena ja inimesed on tulnud sellepärast teatavale konverentsi-väsimusele. Nii sündis n. n. house-party (kodune koosviibimine), et anda sundimatut usulist osaduselu.

Esimene seesuguseid koduseid koosviibimisi oli 1918. a. suvel Kulingis, armastatud suvituskohas Kesk-Hiinas, kuhu tuli kokku 100 isiku ümber Hiina ja välismaa kristlasi, misjonääre, pastoreid, poliitikuid, äriinimesi ja vabakutselisi. Elati ühiselt kaks nädalat ja räägiti üksteisega sügavamaist asjust enese elu-

muse põhjal avalikus enese vigade ja pettumuste tunnistamises ja tõsise sooviga leida sügavamad elusisu.

Kaks aastat hiljem tuli Buchman Inglismaale Cambridge'i soovituskirjaga kahe anglikaani piiskopi poegadele, keda ta oli õppinud tundma Kauges Idas. Kaks noort inglise üliõpilast külastasid seepeale temaga koos mõnd kolledži Ühendriiges ja järgmisel suvel (1921) oli Cambridge'is house-party, millest võttis osa Oxfordi ja Cambridge'i inimesi. Tuttav inglise žurnalist ja kirjanik Harold Begbie võttis osa kriitilise külalisena ühest hilisemast kodusest koosviibimisest Cambridge'is, sai aga mitmesuguste inimeste ilmest muutusest nii sügava mulje, et ta palus Buchman'ilt luba kirjutada raamatu ta töö üle. See nõustus tingimusel, et tema nime ei nimetataks, ja raamat ilmus Inglismaal pealkirja all „Life-Changers“, aga Ameerikas „More Twice-Borne Men“.

Cambridge'ist läks liikumine Oxfordi.

Vahepeäl oli liikumisel suur edu ka Ameerikas. Önnistusrikkalt töötab siin Samuel Shoemaker, Kolgata kiriku õpetaja New-York'is. Kirjutanud ka rea raamatuid: „Children of the Second-Birth“, „Religion that Works“, „Twice-Born Ministers“ jt.

Oxfordliikumine levis kiirelt ja laialt. On pikk nimestik maadest, kus ta juba aset leidnud: Inglismaa, Šotimaa ¹⁾, Holland ²⁾, Saksamaa ²⁾, Prantsusmaa ³⁾, Šveits ²⁾, Ungari ⁴⁾, Pärsia ⁵⁾, Hiina, India ⁶⁾, Egiptus ⁷⁾, Lõuna-Aafrika, Ameerika. Kuid see pole kõik. Kui palju rühme õieti on, seda ei tea keegi inimene, sest pole sellekohast statistikat ⁸⁾. Zürichi ülikooli professor Spoerri kirjeldab kujukalt liikumise hoogsust Šveitsis, kuid see hoogsus on iseloomulik oxfordliikumisele üldse:

„Lühikese ajaga esimesest algatusest saadik, jaanuaris 1933. a., on liikumine otse uskumatult levinud. Kõigis tähtsais keskkohis töötavad alatasa kasvavad rühmad. Igalt poolt tuleb järelepärimisi, alatasa tekib uusi rühme. Liikumine haarab kõigist seisustest inimesi, ülikooli-professorist lihtsa teenija tüdrukuni, vabriku direktorist tööta kommunistini. Ja on tunne, et see on alles algus“ ⁹⁾.

Esialgu on oxfordiliikumine siiski levinud suhteliselt rohkem haritlaskonnas kui alamates rahvakihtides. See on mõnegi

---

¹⁾ R 380. ²⁾ E 90. ³⁾ N. ⁴⁾ R 273. ⁵⁾ R 387. ⁶⁾ L 140. ⁷⁾ R 389. ⁸⁾ 396. ⁹⁾ O 73.

vaimlise liikumise juures nii olnud: algab rahva vaimliselt juhtivates kihtides ja alles teatava hilinemisega haarab rahvamassid. Nii sündis religioonivastase materialismi levimine, mis praegugi tungib edasi rahvamassides, kuna haritlaskonnas juba valmib pööre; ja nii võib see ka olla usuelu uuesti ärkamisega ¹⁾). Sellele ärkamisele, esimese sajandi kristlusele üleilmlises ulatuses sihib oxfordliikumine ²⁾).

A. J. Russel kirjutab eredais värves oxfordliikumise inimeste elu: Tervemat, enam täis elu, rõõmsamat, viisakamat ja enam isekuseta seltskonda ei ole nii kerge leida. Tulevad kokku noored ja keskealsed inimesed, kes püüavad läbi viia kristluse ta viimsete konsekventsideni ning omavad midagi esimeste apostlite usust ja julgusest.

Neil, kes tulevad kõigist võimalikest kirikuist — või ka mitte ühestki, pole tegemist mitte mingi palja vaatega, vaid täieliku elu-uuendusega. Nad võtavad Uue Testamendi käsud kui marsikäsu igapäevaseks eluks. Ja nad seletavad kõik ühel häälel, et kristlus, kui ta teostatakse jäägita, ei ole mitte, nagu üldiselt ustakse, kättesaamatu ideaal, vaid ta on ainuke rõõmsa elu viljakas aluspõhi.

Auto võib seisma jääda, raadio-aparaat vaikida, uur maha käia, aga apostlite ajalugu läheb edasi; ta paistab edasi kehtvat väga mõjukalt mõnedes rühmade tegudes, kes leiavad Uues Testamendis igavese uuenduse saladuse, mis võib täita aimamata elavusega ja üllatava jõuga iga mehe, iga naise, igast tüübist, igast seisusest, igas vanuses. Need inimesed on saanud kristliku kogemuse kõrgusele, millel küll ainult on võimalik modernsete maailmaprobleemide lahendus ³⁾).

Kestvalt kapituleeruvad mehed ja naised, kes seni vähe hoolinud kirikust ja kelle ette nüüd korraga astus nõue, kõik anda Jumalale, aeg, raha ja auahnused, ja kes nüüd oma elu annavad Püha Vaimu juhtimise alla — ka need, kes rändavad elu kõrgustikel ⁴⁾).

III. Alus ja põhimõtted ⁵⁾).

Oxfordliikumine põhjeneb üldkristlikul alusel. „Pole olemas niisugust asja kui eriline rühmateoloogia; meie püüe on see,

---

¹⁾ O 71. ²⁾ R 379. ³⁾ R 158—159. ⁴⁾ R 161. ⁵⁾ L 204—213.

et teha inimestele tarvitusel olevaks pääsmine Kristuses ja meie teoloogia on seesama, mis kristliku kiriku oma¹⁾).

Põhimõtete kohta ütleb J. F. Laun: „Põhimõtted, mis selle töö aluseks, on piibli põhimõtted. Siin pole meil tegemist organisatsiooniga ega kultusega ega ka ainult primäärselt mingi meetodiga, vaid eluga, mis on varjatud Kristuses Jumalaga“²⁾).

Sellepärast pole vaja käesolevas töös käsitada kogu piibli õpetust tema üksikasjades, vaid oxfordliikumise iseloomustuseks on küllalt esile tõsta neid asjaolusid, mis on kaduma läinud praegusele põlvele kas tervelt või osalt, mis aga oxfordliikumises tulevad jälle tegelikku ellu. Need võiks kokku võtta järgmisteks põhimõteteaks: 1) juhtimine Jumala poolt, 2) patust pääsmine, 3) teistele tunnistamine ja hääkestegemine, 4) andumine, 5) vastuvõetu edasiandmise vajadus, 6) majapidamine, 7) rühmtöö.

1. Juhtimine Jumala poolt³⁾.

See on osadus Jumalaga; Jumala kuulamine; palve vastusega. See võib saada kestvaks kogemuseks, teda tuleb aga alati proovida ja puhastada. Oxfordliikumises võetakse seda väga tõsiselt ja praktiliselt. Otsustavalt rõhutatakse, et üksikisik varahommikul palub omale juhtimist eelolevaks päevaks, ja nende koosolekuil on olulisemaks osaks, et nad üheskoos vaikivad, vaikeses paluvas ootamises, et võtta vastu juhtimist⁴⁾, juhatust ka käesolevaks silmapilguks. Vaikimise ajal saadud mõtted kirjutatakse üles. Juhtimise järele toimitakse. Otsus tähtsates asjades tehakse juhtimise järele, mis rühm selle kohta saab vaikimise ajal⁵⁾. Oxfordliikumise kirjandus on rikas lugudest, mis räägivad otse juhtimise imedest, ja seda meie materialistlikul ja uskmatal ajajärgul. Russel toob Buchman'i ütelse⁶⁾: „Püha Vaim on valgus, juht, õpetaja, jõud. Mis ma suudan teha, sünnib kõik jõu läbi, mis mulle tuleb vaikselt hommikutunnil vaikimises, kui ma ootan ja kuulan, kuni elava Jumala hää läbi murrab öö varjud.“

Kuid kuidas eraldada juhtimiseks antud mõtted lihtsaist inimlikest, juhuslikult tulevaist mõtteist?⁷⁾

¹⁾ „There is no such thing as a special Group theology, we are concerned with the making available for men of the salvation in Christ, and our theology is that of the Christian Church“. C. 341.

²⁾ L 204. ³⁾ L 205—206. ⁴⁾ S 6. ⁵⁾ 275. ⁶⁾ R 175. ⁷⁾ R 101—102.

Rühm ütleb, et üksikisik juhitakse Jumala poolt vaikselt ajal kui ka terve päeva jooksul järgmisel viisil:

Püha Vaimu läbi tähelepanelikus palves järgmiste vahenditega:

Püha Kirja,
südametunnistuse,
valgustatud mõtete ja
Kristuse meelsuse vastuvõtmise läbi.

Edasi:

Piiblit lugemise ja palve,
olukordade,
mõistuse ja
kiriku ja usuosaduste läbi.

Eeltingimus tagajärjerikkaks juhtimiseks on enese ise täielik üleandmine Jeesusele Kristusele. Juhtimise katsekivid on:

Kas ta on meie juba omatava usu kõrgemate printsiipide vastu?

Kas ta räägib vastu ilmutustele, mis Kristus on juba teinud piiblis või piibli läbi?

Kas ta on tingimata aus, puhas, isekuseta ja täis armastust?

Kas ta on vastolus meie kohustega ja meie vastutusega teiste suhtes?

Kui ikka veel on ebakindlus, siis oota ja jätka palumist ning pea nõu kellegi usaldusväärse sõbraga, kes usub juhtimist Püha Vaimu läbi.

Juhtimist ei tule vaadelda kui mingit mehaanilist. Jumal räägib meile meie inimliku mõistevõime kõikide võimaluste läbi. Ükski inimene ja ükski rühm inimesi pole eksimatu, ometi võib rühm inimesi, kes kõik individuaalselt otsivad Jumala tahet ja on tugevasti seotud üksteisega, kõige ennemini saada selgeima juhtimise, mis on võimalik. Sagedasti avab Jumal ainult ühe sammu korraga. Sagedasti peame minema millegi pääle, mis on ainult tõenäoliselt õige, selle asemel, et võiksime tegutseda kogu kindlusega. Lõppude lõpuks asub juhtimine usu alusel ja kui meie toimetame ausalt, mis Jumal meile näitab, siis ei jäta tema meid ialgi maha. „Neile, kes Jumalat armastavad, peavad kõik asjad heaks tulema,“ see on juhtiv põhimõte ¹⁾).

---

¹⁾ R 276.

2. Patust pääsemine¹⁾.

Patt on maailma ajaloo vägevaim tõsiasi. Ainult üks on veel vägevam: Jeesus Kristus. On selge, et inimkonnaga pole asi korras. Teame seda oma kogemusest: tunneme end sagedasti katkirebitutena, alaväärtuslikena, õnnetutena, kuna ometi igatseme olla ühendatud, tugevad ja õnnelikud. Ikka ja jälle leegitseb meis midagi üles: viha, kirk ja äärmine isekus, mis paneb meid kartma oma tuleviku pärast. Elu on nii hall ja inimesed igavad. Millest see oleneb? Piibel nimetab seda patuks, ja meie ei tea selleks ühtegi paremat sõna. „Kõik, mis mind lahutab Jumalast või teisest inimesest, on patt.“ Piibel vaatab otse silma patule. Aga see pole veel kõik. Ta pakub ka päästevahendi. Jeesus Kristus hakkas kinni inimestest, nii nagu nad olid ja näitas neile pääsetee. Patused mõistsid seda ja tulid ta juurde. Variseerid ei mõistnud teda ja kartsid. Tänapäeval on kristlaste hulgas kahjatsusväärne otsekohesuse puudus oma patukogemuse suhtes. Me ei läheks ialgi arsti juurde, kellest me teame, et ta pelgab tunnustada meie kehalisi hädasid, ja maailm ei usalda ka ühtki Kristuse järelkäijat, kui see kas hirmu või laiskuse pärast ei ole valmis silma vaatama tõsiasiadele oma enese või kaasinimeste elus. Kirjutada rahustusrohtu, kui vaja on suurem operatsioon, see võib saada kuritegelikuks ajaviitmiseks. Jeesus on tulnud patuseid õndsaks tegema, mitte ainult natuke reformeerima.

3. Teistele tunnistamine²⁾ ja hääkstegemine.

Oma pattu tuleb üles tunnistada Jumalale, aga ka inimestele.

a) See on vajalik tunnistajale enesele. Tingimusteta ausus nõuab, et ei oleks inimese elus midagi, mille üle ta enesele valetab. Tunnistamine Jumala ees ei ole sagedasti küllaldane, kuna see midagi ei maksa või see võib ka olla ainult tunnistamine oma subjektiivse jumalakujutluse ees, mis vastav isik valmistanud enesele. Niisugusel korral inimene üldse ei tunnista pattu, sest puudub tõsine kahetsus ja kurbus. See on kerge tee südametunnistuse rahustamiseks. Aga tunnistamine teise inimese ees maksab alati võitmist ja on sellepärast tõestuseks, et me lahti ütleme ennast oma patust. See on tingimusteta sisemise aususe tunnus, selle märk, et on möödunud pika-ajaline katse sõlmida

¹⁾ L 206—207. ²⁾ L 207—209.

kompromisse ja teha põiklemisi, ning nüüd vaid on vastav isik ületanud kõik lõhestuse ja on leidnud oma sisemise ühtluse. See on märk, et keegi tõesti mõtleb seda, mis ta ütleb, ja tõesti usub seda, mis ta senini ainult tunnistanud ja katsunud uskuda. Kannatavail inimesil on vaja ainult kogu otsekohese südamega igatseda vabastumist oma patust, et Jumala Vaim voolaks nende südameisse ja nad saaksid uusiks inimesiks! Niikaua kui ei olda tõelikkuse inimene, ei või ka tõelikkust läbi elada ¹⁾). Nii-pea kui keegi on tõesti otsekohene, sünnib ime ²⁾).

Ka on ülestunnistamine teatavaks takistuseks patu kordamise vastu, kuna uuesti patustamine tooks enesega jälle mitte-meeldiva ülestunnistamise. Ta on ka manitsemiseks teistele ³⁾).

b) Aga ta on vajalik ka selleks, et aidata teisi. Ta tekitab usalduse ja loob otsekohesuse õhkkonna. Pattu tunnistav kristlane mõjub veenvalt. Inimene, kellele usaldame end avaldada, tunneb sellest, et tunnistlev on läbi elanud midagi sarnast nagu ta isegi. See on terve pedagoogika. Peab minema tuntult tundmatule, mitte vastupidi. Patud, lüüasaamised, lootused, igatsus — seda tunneme kõik; aga Kristust tunnevad ainult vähesed. Sellepärast, kui me tahame viia inimesi Kristuse juurde, peame algama sellest, mis nad tunnevad — nimelt nende patust — ja siis sihime sellele, mis nad ei tunne: Jeesus Kristus. Seda teeme, kui neile avaldame oma enese kogemused ⁴⁾).

c) Patu ülestunnistamisega on ühenduses selle hääkstege mine ⁵⁾). Pattu peab vihkama, maha jätma, üles tunnistama ja jälle hääks tegema ⁶⁾). Olgugi, et Kristus on see, kes andestab, tuleb pöördunud enesel ometi tehtud ülekohtus jälle hääks teha. See on kohustus, mis ümbermuudetud inimesele iseenesest mõistetav ⁷⁾): tehtud kahju tasuda, otsida lepitust inimestega ja andestust neilt, kelle vastu oldud ülekohtune. See on valus nõue. Kuid ei midagi sünni valuta ja ühegi hinge taassünd polevalu ⁸⁾).

Tegelikult võivad hääkstege misel ette tulla väga keerulised olukorrad. Kuid tuleb tegutseda ka siin Jumala juhtimise all, kes aitab leida õiget teed ¹⁰⁾). Ülekohtu hääkstege misel on samuti nagu ülestunnistamiselgi hääd tagajärjed tegijale ja vastuvõtjale. Siin tunneme eriliselt tugevasti, et patuga on kohutav-tõsine olukord ¹¹⁾).

¹⁾ L 128. ²⁾ L 129. ³⁾ L 130. ⁴⁾ R 62. ⁵⁾ L 208—209. ⁶⁾ 131—151. ⁷⁾ R 62. ⁸⁾ R 63. ⁹⁾ R 133. ¹⁰⁾ R 132. ¹¹⁾ R 138.

4. Andumine.

Kui inimene on ära tunnud oma patud, siis ei ole veel küllalt, neid tunnistada Jumala ja inimese ees, vaid ta peab nad ka tõesti maha panema Kristuse risti ees ja edaspidi elama usus, et tema on need andestanud ja unustanud. Seda võib ta aga ainult siis, kui ta risti ees maha paneb mitte ainult oma patud, vaid ka oma voorused, nõnda siis kogu oma Mina kõigega, mis ta on ja mis tal on. See täieline andumine Jumalale on tahte-akt, s. o. teadlik enese lahtiütlemine kogu omast jumalatust tahtmisest ja enese isiksuse täielik alistamine ja kohaldamine Jumala plaanile ja tahtele. See andumine on enam kui pöördumine, enam kui ühekordne ümberpööre ja taassünd, ehk ta küll täide viiakse ükskord teadlikult valjus palves, kõige paremini kellegi teise inimese juuresolekul, kes andunud Jumalale. Ta on igapäev ja iga tund korratav, või igatahes uuesti jaatatav elu Jumalast, kõiges suures ja väikeses. Nii tullakse inimese absoluutsele rippuvusele Jumalast, mis on religiooni olu Scheiermacheri järele ¹⁾). See on igapäevane valmisolek teha Jumala tahte järele, rõõmsalt teha usalduses ja veendes, et Jumal oma tahtmist mitte ainult ei avalda vaid annab ka jõudu selle järele teha ²⁾): jätta kõrvale omad plaanid ja soovid ning usaldada oma elu täiesti Jumalale, et tema seda juhiks oma tahtmise järele, selle asemel, et elaksime oma enese mõtete järele selle üle, kuidas võiksime Jumalat kõige paremini teenida ³⁾). Tegelikult elu kohta maksab, et kõik, mis öeldakse ja tehakse, tuleb järele katsuda

absoluutse armastuse,
absoluutse puhtuse,
absoluutse isikusetuse ja
absoluutse aususe

möödupuuga ⁴⁾).

5. Vastuvõetu edasiandmise vajadus.

Ei ole elavat ja kestvat osadust Kristusega, kus ikka jälle ei tehtaks katset, vastuvõetud elu anda edasi. Õige elu on see, mis on Jumala juhtimise all, vabastatud elu alalise ülevoolamisega nende ellu, kes on hädas. Me õpime Jumalat alles õieti tundma, kui me jagame teistega tema osadust. Elamus, mida ei teatata teistele, sureb, moondub ja saab ebanormaalseks. See on põhju-

---

¹⁾ L 209—210. ²⁾ L 20. ³⁾ L 94—95. ⁴⁾ R 14.

seks, et on olemas väga vagade aga ebameeldivate kristlaste tüüp, kes alati püüavad peale sundida teistele oma tahet ja viisi. Õige tegutsemine seisab mitte selles, et osa võtta paljudest istungeist, vaid et tungida läbi oma parima ja sügavaima olunj ning seda jagada teistega ¹⁾). Päästetul ei tule rahulduda oma enese pääsmisega, vaid tuleb aidata teisi ²⁾), et ka nemad võiksid leida Kristuse ³⁾). Kristust kellelegi teisele edasi anda on parim tee selle enesele alleshoidmiseks ⁴⁾).

Kiriku ülesanne ei ole lihtsalt selles, et pidada jumalateenistusi ja asutada hoolekande-organisatsioone, vaid viia inimesi Kristuse juure, et nad ümber muudetaks kokkupuutumise läbi temaga ⁵⁾).

6. Majapidamine.

Elu on tervik, mida ei saa jagada „ilmalikuks“ ja „vaimulikuks“. Kristus nõuab kogu meie isiksuse ja kui me üle anname endid temale, siis tähendab see, et tema, kes meid kallilt ostnud, omab meid kõigega, mis ta on meile kätte usaldanud. Aga kätte usaldanud on ta meile me kodu, maa, raha, esemed, inimlikud suhted, anded, lühidalt kõik, mis me oleme ja omame. Kõik varahnus peab kaduma. Jumalale andunu elu on niisugune, milles iga omandust, mis liiki ta iganes on, vaadatakse Jumalalt kätte-usaldatud varana, mille üle tuleb valitseda Püha Vaimu juhtimisel. Majapidamise põhimõte on vastuseks materialistlikule filosoofiale, mis on tänapäev nii populaarne ja õpetab, et rikkus iseenesest on põlatav. Evangeelium ei õpeta seda; palju enam ta õpetab, et kõik on Jumala päralt, mitte ainult $\frac{1}{10}$ või $\frac{9}{10}$, vaid kõik, ja et tema soovib, et ta lapsed, juhitud temast, oleksid selleks vahendiks, mille läbi tema tarvitab oma varandusi. See on kristlik vastus kommunismile; viimane pole lõpuks midagi muud kui puht inimlik — nii siis mitte Jumalalt juhitud — katse korrigeerida teatavaid kisendavaid pahesid oleviku varasuhteis ⁶⁾).

Mäejutlus on praegugi veel maksev, ka vara- ja rahaküsimustes. Võib elada ka ainult palvest ja usust, inimesilt raha palumata, nagu elas Georg Müller Bristolis oma üle 2000-liikmelise perekonnaga 50 a. jooksul, ja nagu elavad paljud rühma ini-

---

¹⁾ L 210—211. ²⁾ L 60. ³⁾ L 106. ⁴⁾ R 95. ⁵⁾ L 95. ⁶⁾ L 211—212.

mesed. See ei tähenda laiskust. Laiskus on patt. Jumal juhatab ja hoolitseb meie eest, aga ta ei tee meid laisaks. Ümbermuudetud inimesed töötavad paremini kui enne. Ka ei kutsu rühm üles iga inimest elama ainult palvest ja usust, ehk see võimalus küll on olemas kõigil ¹⁾).

7. Rühmtöö.

Jeesus Kristus kogus enese ümber väikese rühma inimesi ja andis sellega eeskuju kõigile oma järelkäijaile. Üksiku ülim elu areneb alles osaduses teistega. Üksikinimesed on elava ihu liikmed, mille pea on Jeesus Kristus ise.

Tõde väljendatakse laiemalt rühma kui üksiku kaudu. Mitmesuguste omapäraste, ühte ja sedasama kuulutavate isikute kinnine sõjaliin mõjub veenvalt säääl, kus üksik võiks töötada tagajärjetult. Paljud kristlikud tööd pole viinud eesmärgile, sest et kristlane, kes töötab, võttis seda kui oma enese tööd. On palju kristlasi, kes raskeks peavad kohanduda rühma koostööga. Neil on oma kuulutus, soovivad näha seda esitatuna teatud viisil ja tunnevad end segatuna, kui lähenevad teised. Kristusel oli tegemist niisuguste raskustega oma 12 jüngri hulgas ja kirik pidi ikka kogema sellesarnast. Nende raskuste lahendus tähendab jõudu! ²⁾).

Oxfordliikumise üheks levimismooduseks ongi see, et misjoneerima sõidab kogenud meeskond — team.

Jooni tegelikust rühmtööst ³⁾ :

A. Suuremad ühised kodused koosviibimised, kus 1) jutustatakse, „tunnistatakse“ Jumala suurtest tegudest oma, s. o. jutustaja enese elus. Näiteks: inglise gümnaasiumi õpetaja, endine ohvitser, jutustab oma elust, kuidas ta kui agnostiline humanist tulnud ühele niisugusele kodusele koosviibimisele, kuidas tal säääl hirmus sõjaelamus täis süüd kerkinud üles alateadvusest, paiskas ta ümber sisemiselt, kuni ta võib üles tunnistada selle oma süü ja ülestunnistamises saada juurdepääsemise andestusele Kristuselt ning kuidas seeläbi kogu ta elu sai uue sisu ja senitundmatu vabaduse. Või naiskommunist jutustab oma elamustest enamlaste seas Pariisis ja Moskvas, oma esialgsest vaimustusest, hilisemast kaizenemisest ja lõpulikust kokkuvarisemisest, millest pääses seeläbi, et kokku puutus rühmaga ja kohtus esimest korda elava Ju-

¹⁾ R 33—34. ²⁾ L 212—213. ³⁾ B 7—10.

malaga. — Inimlikul tunnistusel on suur tähtsus. Tunnistus on kõrgem kui argument¹⁾). Übermuudetud inimesed võivad eksida, kui tahavad teisi ümber muuta argumenteerimise teel, aga nad on kindlal alusel, kui nad räägivad neile oma kogemustest, nagu seda tegid apostlid²⁾). Argumendid ei suuda päästa hingesid. Teoloogilistel tõestustel pole küllalt jõudu, et viia inimene tegutsemisele³⁾). Teostamata jutlus jäetakse kõrvale⁴⁾), evangeelium viiakse tegelikkusse ellu⁵⁾). Inimene peab ise kogema tõestuse ja teaduslik tee selle kogemuse saavutamiseks on eksperiment.

Neile, kes on sõnakuulelikud Kristuse käskudele, saab tema õpetus selgeks Püha Vaimu imemõjul⁶⁾).

2) Rühma meeskonna liikmete jutustised suurist muutustist teiste elus (näit. rassipinevuse lõdvenemine Lõuna-Aafrikas oxfordliikumise läbi).

3) Juhtide ettekanded oxfordliikumise põhimõttest. Ettekanded on põimitud jutustistega isiklikest kogemustest ja sihivad tegelikkusele.

B. Ühised jumalateenistused kirikus koos kohaliku kogudusega.

C. Erirühmad meestele, naistele, kirikuõpetajaile jne.⁶⁾), kus Jumala sõna valgusel käsitatakse praktilisi eetilisi probleeme suure avalikkusega ja hingehoidliku sihiga. Paljud osavõtjad jõuavad otsustusele nendes väikestes rühmades, kuna võivad rääkida esimest korda täie avalikkusega sellest, mis on kõige enames usuteel.

D. Piiblitunnid, sihitud Jumala sõna praktilisele mõistmisele.

E. Eriti tähtis ja otsustav on aga intensiivne hingehoidline rääkimine üksikisiku ja rühma meeskonna liikme vahel.

Oxfordliikumise põhimõtteid, mis leitakse Uuest Testamendist, ei vaadelda kui reeglite rida, mille hoolsa silmaspidamise läbi võib leida igavese elu, vaid neis nähakse pigem ilmutusi ja kirjeldusi sellest, mis paratamatult sünnib iga elus, kui see tuleb kokkupuutumisele Kristusega. Selle töö põhimõtted on sama vanad nagu kogemused, millest piibel toob teateid ja mis peaksid

---

1) R 20. 2) R 29. 3) R 37. 4) R 20. 5) R 27. 6) R 208.

olema tänapäev normaalseks ja kestvaks kristlaste kogemuseks, nagu nad olid seda algkoguduses.

Edasi tuleb tähele panna, et iialgi ei või leida elu, rahu Jumalaga, võitu, jõudu — või kuidas seda ka nimetada — ainult selle läbi, et täidetakse põhimõtteid. Palju segadust tuleb ka poolikust olekust, näiteks nende südames ja vaimus, kes püüavad „pidada vaikimisega“, ilma et tahe oleks allaheitlik Jumalale, oma patt tunnustatud, või neil, kes katsuvad üles tunnistada ja ometi hoia- vad osa sellest tagasi. Midagi ei järgne sellele ja nad hakkavad kahtlema. Sest igavest elu ei saavutata mingi inimliku pingutuse läbi. Palju enam see võetakse vastu kui and ja ainult Kristuse, Ristilöödu läbi ¹⁾).

IV. Oxfordliikumine ja Püha Kiri.

Kas oxfordliikumise põhimõtted vastavad Püha Kirja seisukohtadele? Vaatleme neid Piibli valgusel selles järjekorras ja jaotuses, nagu nad ette toodud eelmises peatükis.

1. Juhtimine Jumala poolt.

Et Jumal juhib inimesi nii, et need ise on ka teadlikud sellest juhtimisest, see on igivana põhimõte, mis esineb Vanas ja Uues Testamendis.

Jumala juhtimisel Noa pääses veeuputusest (1. M. 6—8), Lott hukkuvast Soodomast (1. M. 19, 1—24), Abraham rändab Kanaanimaale (1. M. 12, 1—7), Abimelek annab Abrahamile ta naise Saara tagasi (1. M. 20), Abraham läheb ohverdama oma poega, kes pääseb (1. M. 22), Iisraeli rahvas viiakse välja Egiptusest (2. M. 3—14) ja rändab kõrves (4. M. 9, 15—23), Mooses korraldab rahvaloenduse (4. M. 1, 1—19), rahvas läheb töötatud maale ja võidab (5. M. ja Joos. r.), Kiideon võitleb (Kohtum. 7), Saamuel säeb sisse kuningriigi (Kohtum. 8—10), ja astuvad üles prohvetid. Iseloomulikke palvekuulmisi tegelikus elus, palved vastusega: Abrahami sulane Naori kaevu juures (1. M. 24), Mooses kõrves (2. M. 15, 25; 17, 4—7; 4. M. 14, 19—20), Kiideon (Kohtum. 6, 36—40), Anna (1. Saam. 1, 1—20).

Et Jeesus oma maises elus laskis end juhtida, sellest räägib U. Testament. Jeesus viidi Pühast Vaimust kõrbe (Mt. 4, 1).

---

¹⁾ L 204—205.

Jeesus rääkis: Minu roog on see, et ma teen selle tahtmise järele, kes mind on läkitanud, ja lõpetan tema töö (Joh. 4, 34). Kes mind on läkitanud, see on tõsine, ja mis ma temast olen kuulnud, seda räägin mina maailmale (Joh. 8, 26). Mina ei tee ühtigi iseenesest, vaid ma räägin seda, nõnda kui minu Isa mind on õpetanud (Joh. 8, 28). Jeesus sai sõnavõtlikuks surmani (Viil. 2, 8).

Apostlite tegude raamat räägib palju tegutsemisest Jumala tahtmise järele algristikoguduses. Issanda ingel rääkis Viilippusele ja ütles: „Tõuse üles ja mine lõuna poole seda teed, mis Jeruusalemmast alla läheb Kaatsa poole, see on üks tühi paik!“ Ja tema tõusis üles ja läks ära (Ap. t. 8, 26—27). Ja Vaim ütles Viilippusele: „Mine ja astu selle tõlla ligi!“ Ja Viilippus jooksis sinna ligi (Ap. t. 8, 29—30). Kui Antiookias kristlased teenisid Issandat ja paastusid, ütles Püha Vaim: „Lahutage mulle Parnabas ja Saulus ära tööle, mistarvis mina neid olen kutsunud!“ Siis paastusid nemad ja palusid Jumalat ja panid oma käed nende peale ja saatsid nad minema (Ap. t. 13, 2—3). Apostlid ja vanelmad ja vennad Jeruusalemmas teatasid Antiookia kogudusele: „Püha Vaim ja meie oleme heaks arvanud, ei ühtegi koormat enam teie peale panna, kui aga seda mis väga tarvis on.“ (Ap. t. 15, 23. 28).

Näide Pauluse reisilt: Kui nemad Vrüügia ja Kaalatiamaaalt läbi käisid, keelati neid Pühast Vaimust sõna rääkimast Aasiamaal. Kui nemad Müüsiamaaale said, püüdsid nemad Pitüüniamaaalt läbi minna ja Püha Vaim ei lasknud neid mitte (Ap. t. 16, 6. 7).

Jeesus õpetas: Kõik, mis teie iial palves palute, uskuge, et teie seda saate, siis saab see teile (Mk. 11. 24). Ja töotas: Aga kui tema, tõe Vaim tuleb, see juhatab teid kõige tõe sisse (Joh. 16, 13).

Apostel Paulus kirjutab: Ärge võtke mitte sellesinase maailma sarnased olla; vaid muutke endid oma meele uuendamise läbi, et teie võiksite katsuda, mis Jumala hea ja meelepäraline ja täis tahtmine on (R. 12, 2). Sest nii mitu, keda Jumala Vaimu läbi juhataatakse, needsinased on Jumala lapsed (R. 8, 14).

Ja vaikimine Jumala ees, kui oodatakse tema tegutsemist:

Küll Jehoova võtab teie eest sõdida ja teie peate wait seisma (2. M. 14, 14).

(Järgneb.)

Eestlase usulisi eeldusi ja nende tähendus teoloogiale.

H u g o M a s i n g.

Individuaalpsükoloogia järgi pole ainsalgi inimesel erilisi eeldusi ükskõik, mis alale. Andekus on ainult ülekompensatsioon. Olme ju selle tõestamiseks on: nõrgad silmilt joonistavad hästi, viletsa kuulmisega inimesist saavad muusikud ja kidakeelseist oraatorid. Kuid vaevalt seda võib üle kanda rahvale ja aladele, mis pole õpitavad. Nagu üksikisikule võib olla kaasa sündinud värvipimedus või helide nägemine, samuti on kindlasti igale rahvale antud sünniga midagi kaasa, ta pole mitte tabula rasa ja ei saa kõiki ka mitte ümbruskonnalt, milles ta on sunnitud elama. Kuid seegi tegur on küllaldaselt tähtis, kuna kõrves elav semiit loomult on teistsugune kui Havaji kanaka.

Raskem küsimus on: kas rahvale on kaasa sündind ka usulisi eeldusi. Uskuda on ju inimese loomuomadus ja teatud määraneni võib näha ühtlust sellel terves maailmas. Kuid on olm, et ainult välised vormid on samad, sisu aga erineb. Kuusk ja magnoolia on mõlemad puud, aga see ei tähenda, et nad on olemuselt võrrutatavad, Allah ja Tangaroa on jumalad, kuid, mis neist ustakse, see erineb juba, veel enam kuidas neid ustakse s. o. vagadus. Millest need erinevused on tingitud, pole oluline praegu, kindlasti aga on tähtis samapalju ümbritsev loodus kui inimeste endi füüsiline ja psüühiline koosseis. Rahva üksikud liikmed võivad erineda tunduvalt, kuid üldist ilmet see ei muuda palju.

Küsida, mis iseloomustab meie tõesti v a g a d e usku, s. o. suhtumist Jumalasse ja ümbruskonda, pole sellepärast ülearune. Halb on see, et seda pole senini tehtud ja esimene katsend ikka on väga puudulik. Paljude väidete kohta mul pole üldse tõestuseks kedagi tsiteerida, need on tuletatud kõnelusist inimeste ja iseendaga ja just sellepärast kahtlustatavad. See, mida meie rahvausuks nimetatakse, ei ole üldse arvestatav. Sest rahva usk on suurus, millele ainult mikroskoobiga ligi võib pääseda, teda pole peaaegu olemas. Ja siiski on seda veel kaht liiki. Ühed asendavad usu eetikaga, kasuistlike moraalsete määrustega, harjumustega liigitades nende alusel kõik toimingud kahte rühma: ühed on „meie usu sees“ ja teised „ei ole meie usu sees“. Nii otsustatakse küsimusi nagu, kas naine võib kanda lühikesi juukseid, kas abielulahutus on lubatud, kas sandile peab almust andma või mitte.

Teine osa rahvast ei aruta sedagi ja kui nad üldse tunnistavad mingit eetikat, siis sellepärast, et nad peavad vajalikuks teatud korda. Aga neile on ükskõik milline see on, pääasi on, et oleks teisi, kes arvaksid umbes sama.

Selline olukord ei ole normaalne, vaid eeldab, et midagi inimeses on surnud. Minu arvates see tuleb panna kõik saksa, meile lähedasema Lääne osa, mentaliteedi sissetungi arvele. Sakslased tunnevad ise, et nad on religioossed võrreldes semiitide või venelastega ja üldse aarialased ainult sää, kus nad tublisti on segunenud võõrastega võivad olla usklikud eestipärasest mõttes. Saksa mõju tulemus on see, et me häbeneme olla usklikud, häbeneme oma loomust ja tahaksime väga olla nende väärilised, sest nad on kogu aja meisse sisendand usku, et nemad seisavad kõrgemal. Vennastekogudusliikumine alguses oli rahvuslik ja esitas meie usutüüpi, aegapidi ta aga saksastus täiesti ja hävitas selle tõttu iseenda mõju rahvale ja usu rahvast, sest ta tunnistas ainsaks usuks selle saksa-pärase, mida ta esitas. Kes seda ei tunnustand, sellele väideti, et ta on uskmatu ja sellise sisendamise tulemus oligi, et ta sai uskmatuks. Praegused lahkused on import Läänest ja arvatavasti ei kohandu eestlasele, vaid jäävad üksikute kihtide huviasjaks. Eestipärast usku selletõttu võib leida vaid üksikute juures. Vähe juures enamvähem puhtal kujul. Enamikul vaimuliku kirjanduse autoreist aga ainult mõningaid jooni. Näib, et naiste juures ja maal eestipärasus on suurem, aga mul on liiga vähe andmeid, et seda väidet nimetada kindlaks. Mehed ja linnades sündinud on tulvil võõrast ja sellepärast ei suuda neid usklik inimene lugedagi. Nad tunduvad nagu põuas kõrbenud nõmm, kus valus on paljajalu kõndida ja midagi pole näha ega leida. Nad korrutavad selliseid mõtteid, mida Lääne kaudu tunneme juba aastasadu piinatutena. Nad ei suuda neid nii väljendada, et lugeja tunneks endale olevat leidnud tõe, annavad ainult olme aga mitte neile sisu, mis tõed teeksid elavaks. Nad ise ei ole selles, mis nad ütlevad ja sellepärast nende sõnad on surnud ja mõtted kusagilt kuulnud või loetud, enamasti saksa allikaist.

Mis siis nüüd oleks eestipärane vagaduses nagu ta esineb ja on esinend? Kõige selgemini taibata on mingi joon, mida parema sõna puudumisel peab nimetama *ekstaaatiliseks*. See ei ole väljumine maailma piiridest kuhugile irratsionaalsesse

tähtedetagusesse maailma, vaid inimese „mina“ piiride avardumine. Eestlane ei näe sellepärast ekstaasis mitte tundmatuid ja suuri asju, mida ta vaevalt kirjeldada suudaks, vaid ta näeb igapäisete nähete ja esemete südamesse, mõistab ära, mis nad on. Kuna ta ei lahku siit, siis maailm kus ta elab, saab erilise tähtsuse, iga põõsas ja rohuliblegi on äkki oluline. Ja seda olulisust ta ei saa sõnastada teisiti kui asetades seni tuntud esemed uude ühendusse. Ta on näind neid mõneks viivuks nagu välgu valgel erilistena ja silmahakkavatena ja tunnud, et just sellistena nad on seda, mida peaksid olema igapäises eluski. Ning sellepärast ta meeleldi kõneleb neist, aga teeb seda nii, et lihtne loodusekirjeldus mõjub nagu Jumala ilmutus. Sest Jumal on tulnud ta juurde mõne asja kaudu, mida ta senini suuremat ei pannud tähelegi. Selle tõttu see asi on saand talle maailmatähtsaks, muud tund Jumala Sõnaks.

Selline ekstaatilisus esineb väga mitmesuguseis kujudes, aga alati talle jääb sama sisu ning samad tekkimispõhjused. Järva-Jaani prohvetikuulutusi iseloomustab just see, et ta kõigile tuntud esemeist ehitab üles maailma, mis on täiesti võõras ja muinasjutulik ja just sellepärast ta ennustused jäid meelde. Samuti kõnelesid maltsvetlased neljateraga mõõgast, mis maailma varsti pidi hävitama ¹⁾). Vastased pilkasid küll, et sarnast asja ei olevat võimalik kujutellagi. Aga kindel on, et see väljendus mõjus kuulajaile elektriseerivamalt kui vastaste pooliti ratsionalistlikud jutuaajamised, kuna see oht, mida tähistati neljaterase mõõgaga, kõnelejale oli olnud samuti vallutav. Aga tihti ei vajagi eestlane seda, et talle esiteldakse ekstaasi viimiseks irrealseks konstrueeritud asju. Ta lepib sellega, et reaalsed asjad ta alistavad ning on sellegagi rahul. Maltsveti kaasprohvet Miina Reining kõneleb korra apostel Johannese suuna Maltsvetile: „Tere, sa vang! Me mõlemad vangid teretame teineteist. Ma annan sulle teada, vang, et sa sellelt maalt pead ära minema nendega, keda ma sulle läkitan, — aga mitte enne kui ma teid läkitan, — lõunasse, säääl, kus hele täht särab lõuna taeval“ ²⁾). Kindlasti see hele täht mõjus samuti suggereerivalt nagu jutt valgest laevast, olgugi et nad

---

¹⁾ Pärnu Postimees 1861. lhk. 163.

²⁾ A. Kruusberg, Materjale Maltsveti liikumise kohta, Tartus 1931, lhk. 111.

on täiesti reaalsed ja igapäised peaaegu. Aga nad on meile lähedased ja ometi väga harva kuuleme kõneldavat sarnaseist asjust. Sellepärast nad praegugi mõjustavad meid veel. Vastandina võiks ju nimetada, et igale eestlasele on vastumeelt kuulda ,kuidas lääne mõjustatud vagad kõnelevad, et nad tahaksid olla ussikesed Kristuse haavades, aga mõnele muule rahvusele sarnane kujutlusviis on täiesti omane, olgugi, et meie reaalsele meelele ta on täiesti vastuvõtmatu. Sageli muidugi reaalseid asju ei kasutata nende endi pärast vaid ainult võrdluseks, seda teavad kõik rahvused küll, aga kui me loeme võrreldes mõnd eestlast võõraga, siis vähemalt vahe on tunda, kui me küll öelda ei oskaks, milles see seisab. Marie Norman vaimuliku luuletajana on kõige kujukam näide. Peaaegu kunagi ta ei esita mõnd usulist tõde sidumata seda loodusega. Selle tõttu ta laulud, kuigi vormilt nõrgad, sageli ületavad puhtkirikliku vaimuliku lüürika nii palju kui teda on. Kui ta kirjutab ¹⁾:

„Armas hing kas oskad käia
võõrast, kauget kõrbe teed?
Vast ehk väsivad Su jalad,
eksid ära õigelt teelt.
Peagi tõusvad põhja tuuled,
maru möllab põõsastes,
kas siis veel võid julge olla,
et saad seatud sihile.“
„Sa teed veel nõmmed põlluks
ja kõrbed karjamaaks
ja annad uue rammu
neil, kes on väsinud.“

Siis võrreldes neid umbes vastavate saksa lauludega, kohe ilmneb põhiline erinevus, mis ju omane eesti rahvalaululegi. Ühendustunne loodusega on nii tugev, et võrdlused tööpoolest pole enam võrdlused, vaid sarnastused. Eestlane ei tunne piire enda ja teda ümbritseva vahel. Küll aga sakslane. Kui eestlasel on hää olla, siis ta tunneb end liblikana ja liblikas iseennast ja kõneleb sellepärast ainult liblikast, sakslane võib end samuti võrrelda, kuid ta näeb selle juures ainult üksikomadusi liblikal ja iseendal, mis on sarnased. Piirid jäävad ikkagi ja need on täiesti selged, sest tal on alati meeles tertium comparationis,

---

¹⁾ Kaunid vaimulikud laulud, Rakveres, 1930, nr. 17 s. 1, nr. 12 s. 8.

mõiste, mida eestlane tõepoolest üldse ei tunne vaid ainult sakslaste vahenduse kaudu on õppind tundma. Eestlane ei ütle, et ta süda on raske kui kivi või kivikõva, vaid et ta süda on kivi kõigi selle asja omadustega muidugi.

Eestlane on igal puhul kontaktis välismaailmaga, teda ei lahuta sellest muu kui ta „mina“ membraani taoline piir, mis katkeb siis, kui ta sisemus äkki on korras. See pole jõupingutus, vaid tuleb iseendast. Aarialasel aga on vajalik kontakt enne välismaailmaga luua ja end kokku võtmata ta ei pääse endast välja. Selle tõttu ta näeb ainult analoogseid omadusi ja nendega piirdubki. Ta võrdlused on ainult selleks, et ratsionaliseerida ja selgemalt väljendada tunne. Eestlane ei püüa seda ja võrrutuse kaudu ta tunne saab hulga udusemaks ja piiritumaks, kuid just selle tõttu hulga valdavamaks ja tugevamaks. Sest, mida selgem ja mõistusele taibatavam on midagi, seda vähem tal on emotsioone äratavat jõudu. Kui võrrelda geomeetriliselt, siis kera võib laiuda ja mahutada endasse enamgi asju kui ühe, joon võib ainult valida ja muuta sihte ning sellepärast kunagi ei või liituda teda ümbritsevaga. Mõlemad võivad kõneleda, et nad on mikrokosmosed, kuid kui seda eestlane teeb¹⁾, on selle väite sisu siiski hoopis erinev sellest, mida uskusid näiteks reformatsiooniaja astroloogifilosoofid.

Ühtlustunne loodusega on nii suur, et vahel²⁾ ei peeta üldse vajalikuks allegooriliselt mõeldud luuletisele anda seletust. Kongeniaalne isik, kelle olemasolu eeldatakse, saab kindlasti aru, mis mõte on laulul, milles kõneldakse poisist, kes liiliat otsib mägedelt ja leiab pajude vahelt punase roosi värisevat sügavas soos tuiskavate tuulte ja tormi käes. Ja kui ta seda laulu mõistab, ometi ta ei suuda öelda ta tähendust mõistuspäraste terminitega, sest luuletajad ise pole ka mitte valmis ideed valand ümber pildesse, vaid need on ise tulnud. Ja ta sama viisi võib olla, Euroopa mõttes, mitteteadlik ta tähendusest. Samuti ilmutatud unenäod peaaegu tervenj koosnevad sageli ainult looduskirjeldisist. Tsiteeriksin näiteks Kata Tekmani esimest „imetähtsat unenägu“³⁾: „Ma seisin metsas mäe pääl nagu kodumaal....

¹⁾ Ester Andri, Viit (Tallinnas 1930) l. 43.

²⁾ Heinrich Grüün, Lastelilled (Rakveres 1929) no. 12.

³⁾ Prl. Alma Kaalu loal on mul olnud võimalik tarvitada tema ära- kirja neist unenägudest. Selle eest talle tänu.

Põhjataevast tõusis üles paks kõuepilv. Kuulsin müristamist kaugel ja lõunaõhtu taevast tõusid ka pilved ja jooksid vastumisi. Üksinda seisin ja vaatasin hirmuga nende vastumisi keerutamist ja kartsin, et hakkab sadama. Juba suured jämedad piisad kukkusid maa pääle. Suitsukarva vihased pilved aga kerkisid, kerkisid.“ Või kolmandast unenäost: „Oli hommikune hämarik enne päevatõusu... Korraga nägin, et põhjahommiku taevas läheb imevalgeks ühest kohast. Vaatan, mis säääl sünnib. Taeva pääle ilmusid esiti helesinised lilled, keskelt valged, imeilusad, säravad kui tähed. Pärast ilmus teist niipalju punaseid sinna juure. Kange tuul raputas neid lilli nii, et nad segi läksid.“ Muidugi pole kõigi uned samasugused, kuid kui lugeda neid näiteks, mis meie vaimlikes ajakirjuses eriti tähtsaina ja aktuaalseina on tõlgitud, siis puutub kohe silma, et neis loodus täielikult puudub.

Tooksin veel ühe tsitaadi, mehelt, kel pole kindlasti aimu ei taoistidest ega soome loitsulauludest, kes vaimliselt nähtavasti pole täiesti terve, kuid siiski vahel kaunis selgelt väljendab omi mõtteid, mis on enam kui üllatavad. Ta ütleb ¹⁾: „Kes neid sõnu (mida just, ei ole mulle selge) ei pea ja ei pane tähele, ei ole siis mitte valget kuud ega valget päeva kiiret, ega tõsist ööd ega päeva, ei linnas, ei maal, ei merel, ei sadamas, ei vaksalis, ei vagunis, ei laevas, ei külas, ei heinamaal ei põllul, ei siin ei seal.“ Inimese täiuslikkusest, ta õige ja korras olemisest sõltub loodusevägede korrasolemine, kuid mitte teotsemisega ei saavutata seda, vaid olemisega ja kiirgamisega välja.

Kui tahta sellele ekstaatilisele maailmasuhtumisele leida lühikene väljendus, siis pole olemasolevas kirjanduses paremat kui Ester Andri ²⁾ read: „Üks olla kõiksusega hinge tahe, || on

---

¹⁾ Johan Sannik, 7 miljardit taevariiki maapääl, Kuresaares 1933. I. ... Raamat on trükitud trükikoja juhataja härra K. Pöderi lahke teate järgi (3. I. 1934) ainult ühes eksemplaris + sundeksemplarid. Osa arusaamatusi tekstis on seletatavad sellega, et käsikiri arvatavasti oli täiesti vahemärgeta ja kirjutatud säärrases ortograafias, mis paljugi sõnu jättis kahtlaseks. Johan Sannik ta enda teate järgi (9. I. 1934) on saand vabadussõjas põrutada ja K. Pöderi teate järgi olevat tal sest ajast tekkinud ta usulised vaated. Kurioosumina olgu nimetatud, et sügisel 1933 tsensuur ei olevat lasknud trükkida seda süütut ja keskmises osas äärmiselt raskesti mõistetavat raamatukest.

²⁾ N. r. lhk. 22.

tahe kõigis näha venda || ning naerul sõuda üle lootuslahe — || ei — millegina tunda enda.“ Ratsionalistile võivad näida algus ja lõpp vasturääkivad, kuid nad ei ole seda siiski mitte. Sellest tundest sõltub muidugi, et Ester Andri pannes oma keele, et Jumala päralt on riik, vägi ja au, kõneleb peaaegu nagu polüneesia pagan ¹⁾: „Näen taevas kummardab, et mullale suud anda; || see suudlus haljust viljaväljadele loob.... aur sügavuselt kõrgusele tervist toob.“ Maailma ja inimese vahel ei ole ülepääsmatuid tõkkeid, pole midagi muud, mis takistaks olla mikrokosmos kui uskumatus. Sest Looja on mulla ligi ²⁾ ja, kes teda ei usu, see pole mulla ligi, on maailmas juurtetu ja ainult eksija, kellel kunagi kusagil pole kodu.

Muidugi ei ole terves meie vaimulikus kirjanduses leida seda loomujoont, eriti vähe aga nende juures, kes elavad võõras maailmas ja ohtralt tõlgivad välismaalasi. Mõned ³⁾ teavad, et lapsepõlves aasad ja lilled tegid rõõmu ning õitsesid südames, aga nüüd enam nende magus lõhn pole nii uimastav, sest ollakse teind pattu. Muidugi järgneks veel sellest, et saanud pattude andeks-annu, see lapse olukord peaks tulema tagasi, kuid sellest Okk enam ei kõnele, sest tal on „tähtsamaid“ asju. Niisamuti poolikud nagu Okk on ka teised; J. Holts ⁴⁾ soovib, et hing haljendaks taevariigis ja süda säraks nagu täht, aga enamasti ta kõneleb nagu annaks aruannet. And. Lonks samuti kõneleb korra ⁵⁾ päris ekstaatiliselt: „lesklikud, meil on palju kõrgemale tarvis lennata vaimus kui kuu, päike ja sõelatähed on, sest kaugel, kõrges tähte taga on mu hinge kodumaa. Kui nüüd meil nii väga kõrgele on lennata tarvis, kas võime siis veel aega anda rutamisega ülespoole?“, kuid madaldub tavalikult ajalehelikku poleemikasse. Võiks nimetada veel P. Küla, kes vähemalt korra ⁶⁾ kõneleb uskliku kaheteraga mõõgast, mis Jeesuse vere sisse kastetud.

(Järgneb.)

¹⁾ N. r. lhk. 43.

²⁾ N. r. lhk. 33, vrdl. lhk. 36.

³⁾ Bernhard Okk, Püha ristikoguduse alus (Tallinnas, 1932), lk. 10.

⁴⁾ J. Holts: Laulud Siioni teekäijatele, (Tallinnas, 1901), no 18, s. 7; 85, s. 1.

⁵⁾ And. Lonks: Ja peab olema üks sari ja üks karjane (Kuresaares, 1928), lhk. 3.

⁶⁾ P. Küla: Sõna tõearmastajatele ja rahunõudjatele 1930, lhk. 5.

Varia.

Mõned andmed usuteaduskonnast.

(kuni 1. apr. 1934. a.).

Usuteaduskonna lõpetasid: Hans Joachim Eichorn; Philipp Aleksander Tamman; Johann Eduard Sömmer; Eduard Reinwald.

Magister theologiae astme vääriliseks tunnistati: 1) Kurt Steinberg; magistritöö: „Die Pharisäer und ihre Darstellung im Neuen Testament“ (prof. dr. O. Seesemanni juures). Teaduskonna otsus 28. veebr. 1934. a. — 2) August Grünberg; magistritöö: „Kiriku ülesanded laste usulises kasvatustöös“ (prof. dr. J. Kõpu juures). Teaduskonna otsus 21. märtsist 1934. a. — Esimese töö on Uue Testamendi teaduse, teise tegeliku usuteaduse alalt.

1934. a. I semestril määrati riigistipendiume 6 üliõpilasele; vabastati õpperahast peale stipendiaatide veel; üks täiest ja 16 poolest õpperahast.

Edasi kinnitatud üheks aastaks (1. IV 1934 kuni 1. IV 1935): 1) Usuteadliku Seminari abiassistent, cand. theol. Minna Voiman, ühtlasi pannes tema peale usu-, arsti- ja matemaatika-loodusteaduskondade asjaaja abi kohuste täitmise usuteaduskonna asjaajamise alal; 2) Ristiusu Arkeoloogia Kabineti korraldajaks magistrand Kristjan Waldmann.

Teaduslikuks kodumaa stipendiaadiks on Ülikooli Valitsuse poolt usuteaduskonna ettepanekul kinnitatud mag. theol. Siegfried Aaslava arvates 1. VI kuni 31. XII 1934. H. B. R.

Andmeid O. Virkhausi kapitali kohta.

1933. aastal oli sissetulekuid:

Protsente	1077 kr. 55 snt.
Tagasimakstud laene	35 „ — „
Saldo 1. jaan. 1933. a.	226 „ 65 „
Kokku:	1339 kr. 20 snt.

Väljaminekuid:

Toetused üliõpilastele:	
I sem. 455 kr., II sem. 500 kr.	955 kr. — snt.
Laenuks antud	110 „ — „
Akadeemilisele Usut. Seltsile	100 „ — „
Kokku:	1165 kr. — snt.

Saldo 1. I 1934. a. 174 kr. 20 snt.

Väärtpaberites (Hüpot. Panga pantlehtedes). 14.000 krooni (nomin.).

O. Virkhausi kapitalist makseti toetusi:

1933. a. I sem. 18 üliõpilasele;

„ II „ 19 „

1934. a. I sem. on otsustanud Kapitali Komitee maksta toetusi 17 üliõpilasele kogusummas 480 krooni.

Tartus. 1. IV 1934. a.

H. B. Rahamägi,

O. Virkhausi Kapitali Komitee laekur.

Uusi raamatuid.

Kirche, Bekenntnis und Sozialethos. Die Sozialethische Grundhaltung des Altkatholizismus, des Luthertums, des Calvinismus und des Anglikanismus in Beiträgen von M. Dibelius, G. Irenäus, R. Keussen, E. Wolf, P. Barth, E. J. Hagan und R. Kenyon. 128 lk. Forschungsabteilung des Oekumenischen Rates für Praktisches Christentum, Genf, 1934. Hind: 3.20 Šveitsi fr.; 10 eks. tellides — à 2.50.

Tegeliku Ristiisu Konverentsi Oikumeeniliselt Nõukogult on juba ilmunud mõnigi ajakohane hea uus raamat. Nüüd on ta otsustanud muu seas hakata välja andma uurimusi ja dokumente „Kiriku ja Maailma“ kohta. Ülalnimetatud raamat: „Kirik, Tunnistus ja Sotsiaaleetos“ on esimene köide nendest uurimustest ja dokumentidest.

Raamat ise on välja kasvanud ülesandest, mida Oikumeenilise Nõukogu Täidesaatev Komitee 1931. a. augusti kuul Cambridges oma Teoloogide komisjonile ja Uurimisosakonnale tegi. Ülesanne seisis selles, et nimetatud ringid Life and Work'i liikumises võtaksid käsile teoloogiliste põhiküsimuste selgitamise. Mitte, et leida tähtsates küsimustes ühtlast osadust ja tööd tingivat läbistikku- või keskmist läbilõikekristlust, küll aga, et leida ja tähistada seda, mis vaadete rohkuses võib nimetada ehtkristlikuks, seega oikumeeniliseks, ja mis võimeline on looma õiget arusaamist aegade, vaadete ning seisukohtade keerises.

Kõigepealt võtsid Teoloogidekomisjon ja Uurimisosakond selgitusele sotsiaaleetilised peatüübid kirikuloos, kuna viimaste aastate arengu läbi just sellel alal valitseb suur tung selgetele ühtlastele seisukohtadele. Need teoloogilised uurimuspäevad peeti 15.—18. augustini 1932. a. Genfis. Kanti ette ettekavatsetud töösüsteemi kohaselt rida referaate, millele järgnes elav diskussioon. Vastavalt sellele leiame teoses „Kirik, Tunnistus ja Sotsiaaleetos“ seitse referaati ja läbirääkimiste kokkuvõtte (neljal leheküljel, lk. 117—120).

Selles raamatus leiame meie imestamisväärt tihedais lauseis hulga head materjali ja kindlaid, selgeid seisukohavõtmisi ja kirikute seisukohtadeprätsiseerimisi oleviku põlevamais sotsiaalseis probleemes kristliku arusaamise pinnalt vaadatuna, nii riigi ja selle ülesande, elukutse ja töö, seltskondliku korra ja majandusstruktuuri kohta.

Soovitan seda raamatut „uurida“ iseäranis kirikuõpetajatele, usuõpetajatele, haritlastele, kes praegusaja mõtlemises ja tegutsemises tahavad ennast kas kinnitada ehtkristlikus vaatlemisviisis või seda omale selgitada.

Raamatu lõpus (lk. 122—125) leiab asjasthuvitatud hea ülevaate vastavast kirjandusest.

H. B. Rahamägi.

Antitrinitar|ier — kolmsusevas-tane, antitrinitaar. ||-ismus — kolmsusevastatus, antitrinitaar-lus.

Antizipation — ettehaare, antitsi-patsioon. || **der Wahrneh-mung** — taju ettehaare.

Antlitz Gottes — Jumala pale.

antrauen — laulatama.

Antrieb — aje.

Antrittspredigt — esijutlus.

anverloben — kihlama.

anvermählen — naitma (keda).

Anwendung — rakendus.

Aon — v. αἰών.

ἀπαρχή (Erstling) — esik.

ἀπειρον — piiramatu, lõputu, apei-ron.

Aphthartodoket — aftartodokeet.

Apodikt|ik — apodiktika. ||-isch — apodiktiline.

Apokalyp|se — ilmutus, apoka-lüps(is). ||-tik — ilmutuskir-jandus, apokalüptika. ||-tiker — ilmutuskirjanik, apokalüptik. ||-tisch — ilmutuslik, apoka-lüptiline.

Apokatastasis (ἀποκατάστασις πάντων, restitutio universalis) — taasennistus, apokatastaas.

Apokrisiarios — apokrisiaar.

apokryph — apokrüüflik, -filine, apokriivaline. ||-en — apokrüü-fid, apokriivad.

Apollinari|smus — apollinarism. ||-sten — apollinaristid.

Apolog|et — kaitsekirjanik; apo-logeet. ||-etik — apologeetika. ||-etisch — apologeetiline, ||-ie — kaitsekõne, -kiri; apo-logia.

ἀπολύτρωσις v. Erlösung.

apophatisch — jaatav, apofaati-line.

Apophtegmata — apoftegmad.

Apor|em — aporeem. ||-ema-tisch — aporeemlik, apore-maatlik, -tiline. ||-ie — nõutus, apooria.

Aposta|sie — usuhülgu, usust taganemine, apostaasia. ||-ta — usuhülga, usust taganenu, apostaat.

Apostel — apostel, ||-amt — apostliamet. ||-bilder — apost-lipildid. ||-brief — apostlikiri. ||-brüder — apostelvennad. ||-dekret — apostlimäärus, apostlidekreet. ||-fasten — apostlipaast. ||-fest — apostli-püha. ||-geschichte — apostlite-lugu; Apostlite tegude raamat. ||-katalog — apostlitenimistu. ||-konvent — apostlitekogu. ||-konzil — apostlitekontsiil, apostlitesinod. ||-lehre — apost-lite õpetus.

Apostolat — apostliamet, aposto-lat.

Apostoliker — apostellane, apos-toolik.

Apostolikum — apostlik usutun-nistus, apostoolikum.

apostolisch — apostlik; apostel-lik. ||-er Kanon — apostlik kaa-non. ||-e Konstitutionen — apostlite seadmised, apostlikud konstitutsioonid. ||-er Segen — apostlik õnnistus. ||-er Stuhl — apostlik troon, a. järg. ||-e Vä-ter — apostlikud isad. ||-er Vikar — apostlik vikaar. ||-es Zeitalter — apostlite ajastu.

Apostolizität — apostlikkus; apostelikkus.

Apotakti|ker — apotaktik. ||-ten — apotaktiidid.

Appell|ation — edastus, apel-latsioon. ||-ieren — edastama, apelleerima.

Applikationspflicht — applikatsioonikohustus.

Approbation — heakskiit, luba, aprobatsioon.

Appropriation — omistus.

ἄπρακτος — aprakos.

aprior|isch — apriorne. ||-ismus — apriorism. ||-istisch — aprioristlik.

Apsis — apsis, apsiid.

Arab|er — arablane. ||-ici — araabikud. ||-isch — arabi, araabia.

Aramäer — aramlased.

aramäisch — arami [keel].

Archäologie — muinasteadus, arheoloogia.

Arche Noahs — Noa laev.

Archetyp — arhetüüp.

ἀρχιεπίσκοπος — peapiiskop(p), arhipiiskop(p).

Archidiakon — peadiakon, arhidiaakon.

архиепѣй — arhierei, piiskop(p).

Archimandrit — peamandriit, arhimandriit.

Architrav — arhitraav.

Archon — valitseja, ülem, arhont.

Ärgernis v. Anstoss.

Argument — põhjend. ||-ation — põhjendus. ||-ieren — põhjendama.

Arian|er — ariuslane, ariaan. ||-isch — ariaani, ariuslik. ||-ismus — arianism.

Arkandisziplin — arkaandistsipliin.

Arme Brüder — vaesvennad.

Armenpflege — vaestehooldus.

Armesünder|glocke — vaespastuste kell. ||-stuhl — häbipink, vaespastuste järg.

Arminian|er — armiiniuslased, arminiaanid. ||-ismus — arminianism.

Armleuchter — harulühter.

Arnaldist — arnaldolane, arnaldist.

Artophorion — artofoorion. ἄρτος — leib, artos.

Aschariten — ašarilased.

Aseität — endastolu, aseiteet.

Aske|se — askees. ||-t — askeet. ||-tentum — askeetlus. ||-tisch — askeetlik. ||-tismus — asketism.

Asomat|ie — ihutus, asomaatilisuus. ||-isch — ihutu, kehatu, asomaatiline.

Aspekt — aspekt.

Aspersion — piserdamine.

assertorisch — väitev, assertooriline.

Assimilation v. Angleichung.

Assoziation — aheldumine, si-destumine, assotsiatsioon.

||-spsychologie — aheldumispühholoogia. ||-szentrum — aheldumiskeskus.

assoziativ — ahelduslik, ahelduv, assotsiatiivne.

Assumptionist|en — assumptsionistid. ||-innen — naisassumptsionistid.

Asteriskos — täht, asterisk.

ästheti|sch — esteetiline. ||-zismus — estetism.

Astkreuz — oksrist.

Astral|geist — tähtvaim. ||-leib — tähtihu, astraliihu. ||-mythos — tähtmüüt. ||-religion — tähtusund.

Astrolatrie — tähekummardus.

Asyl — pelgla. ||-recht — pelglaõigus.

Asymbolie — sümbolitus.

ἀσυγχώτως — kokkusulamata, segunemata.

Ataraxie — kõigutamatus, ataraksia.

ἀθροασία — surematus.

Athei|smus — jumalatus, ||-st — jumalatu, ateist.

Usuteadusline Ajakiri

ilmub 1933. a. peale Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi ajakirjana (seni andis välja Usuteaduskond) aastas neli numbrit à 32 lhk. kokku 128 lhk. Peale selle lisavihud.

Tellimise hind 1934. aastaks sisemaale **2 kr.**, välismaale **2 kr. 50 snt.**: üksiknumbri hind **50 snt.** Lisavihkude hind igakord eriti.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja linnades suuremad raamatukauplused. Pealadu Tartus, Akad. Usuteadl. Selts (Peeter Põllu t. 2) ja Akad. Kooperatiivi raamatukaupl. (Ülikooli t. 15, Tartus), tel. 63. Toimkonna aadr.: Tartu, Peeter Põllu t. 2. Akad. Usuteadl. Selts.

Vanemad aastakäigud I—V, ä 2 kr.

Üksikud lisavihud:

- 1) O. Sild, Kas Tallinna doomkirik on kirikuloolises arenmiskäigus olnud piiskopikirikuks? 1926, Hind 50 snt.
- 2) Usuteaduslisi oskussõnu. Trükk otsas; ilmub uus trükk.
- 3) Tartu Usuteaduskond Rootsi ajal. 1932, hind 1 kr.
- 4) M. J. Eisen. Vändra Tõnn 1932. a. teadete valgustusel 1933, hind 50 snt.
- 5) Hugo Masing. Anatoti prohvet. 1933, hind 50 snt.

Muid Akadeemilise Usuteadlaste Seltsi toimetusi:

- 1) Peeter Põld. Usuline kriis, 1932, hind 50 snt.
- 2) Hilda Kasak. „Ratsionalist“ ja psühhoanalüütiline ilma-vaade, 1933, hind 25 snt.
- 3) Theophil Spoerri. Argipäeva Isand.
- 4) Mart Morats. Oxfordliikumine, hind 25 snt.

Märkus: Akad. Usut. Seltsi liikmed saavad kõiki Seltsi väljaanded 50 % hinnaalandusega.

Ladu: Akad. Usuteadl. Selts, Tartu Peeter Põllu t. 2 ja Akadeem. Kooperat. raamatukauplus, Ülikooli t. 15, Tartus.